

Червоне Яблучко

Михайло Яцків

З поверненням нашої славної Радянської Армії я міг вільно ходити по Львову.

Червневого вечора відпочивав я у сквері між вулицями Лисенка і Дарвіна. Розщебетана дітвора, дівчата і військова молодь, неначе пташки, всіяли алеї і лавки скверу.

Підійшов інвалід, глянув уважно на мене, попросив місця і сів поруч.

Почалася розмова. Він все ще перебуває під впливом недавніх подій і ділиться ними зі мною.

— Вибачте, — говорить він, — я тяжко контужений і тому не пригадую прізвищ і дат. Але хочеться мені розповісти вам один цікавий епізод з мого життя... Під час останніх боїв з гітлерівцями я був зі своєю військовою частиною між Кіровоградом і Одесою. Фронт мінявся, як кадри в кіно. Таких завзятих боїв я ще ніколи не бачив, хоч був на фронті з самого початку війни... На горі серед чагарників, між нашим і німецьким фронтом, стояла стара вежа: дзвіниця, мінарет чи чорт знає що. Наш полковник... Як його?.. Воронцов!.. Ні, не Воронцов... От бісова контузія!.. Що вона наробила з моєю головою!..

Сухий кашель пригнув голову інваліда до колін. Нарешті він відсапнув і знову заговорив шепотом осіннього листка:

— Наш полковник все люто поглядав на ту вежу, грізно бурмотів, скубав вуса, крутив головою, а з очей його сипались іскри.

Під час триденного затишшя прийшла до нашого штабу дівчина. В червоному шалику на голові. Сама непоказна, бліда, та в тім шалику виглядала наче червоне яблучко. Так ми її потім і прозвали "Червоне Яблучко". Почалася розмова з полковником. Я не брав участі в ній, але дещо почув. Виявилося, що дівчина ця — студентка індустріального інституту, батьків убили німці. Батько — росіянин, мати — українка.

Полковник показав на вежу, дівчина жваво підтакнула. Він звернув увагу на те, що їй буде трудно, бо ж доведеться на морозі вдень і вночі перебувати під загрозою смерті

— Піду, хоч би й на смерть! — не задумуючись, відповіла дівчина.

Полковник умів добирати у свою частину людей за їх діловими якостями. Таких, як він, було чимало в нашій армії.

Дав наказ встановити телефон у вежі і направив туди мене і мого товариша з постіллю, ковдрою, консервами і польовим біноклем.

Відстань до вежі дорівнювала майже трьом кілометрам. Крутою стежкою між хащами добиралися ми до неї. Вежа мала більше трьох поверхів. Вхід був без брами, стіни зсередини вкриті пліснявою, цегляні звітрілі сходи йшли круто вгору. Підлога ледве трималася.

Змучені, ми нарешті видряпались на останній поверх. Порох, павутиння, гній

гайвороння, а з широких віконних дір — видно все навкруги.

Ми змели сміття і порох, влаштували біля одної стіни ліжко, а біля другої — саморобний столик, на якому розмістили телефон, побіч поставили скриню з харчами.

Червоне Яблучко натхненно помагала нам у всьому.

Коли ми нарешті почали прощатися, вона поцілувалась з нами і запитала:

— Котрих героїв більше: відомих чи невідомих?

Я сказав, що хочу одержати відповідь від неї. Вона пообіцяла відповісти при найближчій зустрічі.

Наші солдати змайстрували браму із старих дощок, і вона виглядала, наче була тут з самого початку існування вежі. Зсередини були прироблені засуви і поперечниці.

Я з товаришем по черзі несли вахту біля вежі.

Після затишшя знову почалися гарячі бої, і здавалося, що тому пеклу не буде кінця.

Стара вежа була нейтральним пунктом. Червоне Яблучко з своїми обов'язками розвідника справлялась чудово. Вночі і вдень приходили постійно короткі і влучні повідомлення про стан на правому і лівому флангах лінії фронту ворога. Нарешті, коли тої пекельної вовтузні з німцями було понад наші сили, ми вдарили всім громом у фронт їхньої дивізії і кинули її на лопатки так, що вона вже не встала. Наш полковник упав, я був тяжко контужений.

Внаслідок ураганного вогню один снаряд потрапив у вежу.

Половина підлоги в службовій клітині Червоного Яблучка завалилася разом з телефоном, столиком і харчами, зваливши три поверхи і сходи. Перед дівчиною відкрилася темна, жахлива прірва.

Через кілька днів я, повернувшись до свідомості, віднайшов нарешті свого товариша. Ми попросили драбину в пожежної команди, полізли на вежу і застали дівчину вбитою ворожою кулею. На її устах був усміх, якого ми перед тим ніколи не бачили. На ліжку лежав порізаний вздовж її шалик, яким вона думала спуститися вниз. Втрата крові, а може, й голод не дали їй здійснити свого задуму.

Для нас вона залишила записку. Дата і година були подані дрижачою, слабою рукою. Виявилося, що ми прийшли через три години після її смерті.

"Товариші, коли ви побудували мій "салон" у цій вежі, я спитала вас, котрих героїв більше: відомих чи невідомих. Сьогодні відповідаю: бажаю, щоб одних і других було якнайбільше для повного здійснення сонячної мрії людства — комунізму.

Знаю, що ви тої самої думки. Прощайте.

Червоне Яблучко".

1946

Джерело: Яцків М. Ю. Новели. — Львів: Каменярь, 1985.